

gümüşlük akademisi bahçeyazı okuma grubu
26 şubat 2022 istanbul okuma buluşması
boris vian “günlerin köpüğü”
toplu değerlendirmesi

Gülayşen Erayda (sunum'dan)

Boris Vian trajik olarak sonlanan bir aşk hikayesi merkezinde ; topluma, kurallarına, insan doğasına aykırı çalışma şartlarına, kiliseye ve polis şiddetine savaşa, silahlara bazen sert bazen de komik bir dille alay ederek karşı çıkar. Duke Ellington'ın müziği ve ona yaptığı göndermeler hemen her yerde karşımıza çıkar. Ahçı Nicolas karakteri ile Jean Paul Sartre'ın ünlü garson örneğindeki gibi varoluşu sorgular. Güzeller güzeli melankolik Chloe, Jean Paul Sartre'a adeta tanrı gibi tapan Chick, boogiye düşkün, güzel vücutlu, alev saçlı, yerinde duramayan Alise ve sonsuz aşka inanan Colin, yazarın kaleminde can bulurlar. Söz oyunları, yeni sözcükler üreterek dille ustalıkla oynayışı, gerçeküstü ve fantastik bir evrende uyum içindedir. Eserde kara mizah hemen her bölümde karşımıza çıkar. Yazarın Mezarlarınıza Tüküreceğim adlı eserinin daha önce yayınlanması bir talihsizlik olarak görülebilir. Deyim yerindeyse tam bir skandal roman olarak nitelenen bu eser, Fransız milliyetçilerinin tepkisini çekmiş, yazarı yıllar süren kovuşturmalara uğraştırmıştır.

• Isis karakterinin üzerinde düşündüm. Colin para kazanmak için çırpınırken, çok varlıklı bir ailenin kızı olan Isis yaşananlara çok üzülür ama sadece izler, doğrudan yardım etmeyi düşünmez.(Colin'e para vermeyi önerebilirdi.)

• Ne yazık ki Boris Vian Günlerin Köpüğü'nün başarısını göremeden genç yaşta ölmüştür. Değerlendirmemi yazarın önsözünden bir alıntıyla devam etmek istiyorum.

“...Sadece iki şey vardır; güzel kızlarla her türlü aşk ve New Orleans ya da Duke Ellington müziği, aynı kapiya çıkar... Geri kalan yok olmalı, çünkü geri kalan çirkindir, ileride gelecek olan sayfalar tüm gücünü tamamen gerçek bir öyküden almıştır, çünkü başından sonuna kadar ben hayal ettim.”

Anlatım Üzerine...

Günlerin Köpüğü 'nde düşüncenin bilinen kalıpları, yerleşik hayatın putları burjuvaziyi merkeze alarak tek tek yıkılmaktadır. Isis'in köpeği Dupont'nun doğum günü kutlaması buna bir örnektir. Bir tarafta yiyecek bulamayan insanlar ezilirken öbür tarafta bir köpek insanlaştırılmıştır. Yine burjuvaziyi merkeze alarak kara mizahla sistemi eleştirir. Aşçı Nicolas'ın kendi kardeşini felsefe okuduğu için küçük görmesi gibi. Öte yandan bazı sahnelerde bildiğimiz şişman zenginler ve göstermelik dini motifler de göze çarpar. Zaten kilise de bir tiyatroya benzetilmiştir. Çalışmak gereksiz bir eylem olarak görülmektedir, çalışan insanlar burjuvazi tarafından aşağılanır çünkü makineler yetersizdir onlara göre. Makineler her işi yapınca insanların çalışmasına da gerek kalmayacaktır. Kapitalizmin büyüme, ilerleme gibi kavramlarıyla sınırlı sayıda kaynağı olan bir evrende sınırsız tüketimi teşvik ederek insanları borçlandırıran yapısı hicvedilir. Nilüfer çiçeğinden, musluktan çıkan yılan balığına yahut insan kisvesine bürünmüş fareye kadar pek çok fantastik öge bulunmakla birlikte Colin'in göz kapaklarını kesmesi gibi sürrealist öğelere de rastlanır eserde. Öte yandan çocuk esirgeme kurumlarının kasap dükkânına benzetilmesi gibi oldukça sert hicivler de vardır.

Alışılmış kalıpların dışına çıkarak, Fransız dilinin cümle yapısını kırmış, yan yana gelmeleri olanaksız olan sözcükleri, şaşırtıcı bir şiirsellik ve uyumla birleştirip, tam bir özgürlük içinde -geriye bakmaksızın bir kerede görüntüsü vererek-yazmıştır. Sözel fantazilerinin ötesinde, biçiminin ritmi, her sayfada, olaylara, heyecanlara,

yalnızlık içindeki sayıklamalara dönüşü ustalıklı irdelenmiştir. Tiyatro anlayışında Alfred Jerry’i (patafizik) izlemiş, izleyicinin rahatsız olması gerekliliği üzerinden yerleşmiş gelenekleri hiçe saymıştır. Mozaikleri parlatan siyah bıyıklı gri fare, piyanokteyl, tüfeklerin insan kanıyla üretimi, Chloe’nin ciğerinde açan nilüfer, bulutun içinde gezintiye çıkılması, su musluğundan çıkan yılan balığı, etkisini kaybeden güneş, kendi kendine gittikçe daralan ev ve daha bir çok gerçeküstü unsuru eserinde kullanmıştır. Söz oyunları, Duke Ellington ve Jean Paul Sartre’a göndermeler yapmış, satırlarının arasına caz ve blues u eklemiştir.

mustafa sütünlaş

daha önce okumadığım bir roman. yazarın “*mezarlarınıza tüküreceğim*” romanını okumuştum ama yarımına dair pek bir şey yok aklımda. bunu okuduktan sonra yeniden okumam gerektiğini düşünüyorum. dahası vian’ın diğer roman ve yapıtlarını da okumak gerekecek belki de... çünkü bu roman farklı ve sıradışı bir roman. ilk düşüncem içinde üzerinde duracak, dikkât çekilecek ve konuşulacak pek çok şey olduğu.

boris vian’ın kitabın girişinde yeralan önsözün ilk dört cümlesi aslında kitabın özü ve özeti niteliğinde.

tabii ki **elif ertan**’ın çevirisini dipnot kitap’ın sitesinde yer alan ^(*) sevgili **yücel nural**’ın fransızcasından düzelttiği biçimiyle. bu cümleler ve anlamları şöyle:

1. cümle:

fr. aslı: “Dans la vie,l’essentiel est de porter sur tout des jugements A PRIORI.”

kitaptaki çeviri: “Yaşamda önemli olan, her şey için bir yargıya varabilmektir.”(s.19)

doğru anlam: “**Yaşamda önemli olan, her şey için ön hükümlü olmaktır.**”

bu cümle ile vian bir alegori ve ironi yapıyor. romanda bu iki ifade biçimi pek çok anlamı başka biçimlerde anlamamızı sağlıyor.

2. cümle:

fr aslı: “Il apparaît, en effet, que les masses ont tort et les individus toujours raison.”

kitaptaki çeviri: “sonunda kitleler haksız bireyler haklı çıkar.”

doğru anlam: “Aslında, görüntüye göre kitleler haksız bireyler haklıdır.”

bu cümlede de anlamın tersini de düşünmek gerektiğine dair bir vurgu var bence.

3. cümle:

fr aslı: “Il faut se garder d’en déduire des règles de conduite”

kitaptaki çeviri: “Yaşam kurallarının sayısını azaltmak gerekir,”

doğru anlam: “Bundan davranış kuralları çıkarmaktan sakınılmalıdır.”

2. ve 3. cümleler birlikte değerlendirildiğinde vian’ın gerçekte ne demek istediği daha somutlaşıyor.

4. cümle:

fr. aslı: “...elles ne doivent pas avoir besoin d’etre formulées pour q’on les suivent.”

kitaptaki çeviri: “...yaşamı sürdürmek için onları izlememize ihtiyaçları yoktur.”

doğru anlam: “...onların izlenmesi için tespit edilme zorunluluğu olmamalıdır.”

bu hâliyle yazar romanla anlatmak istediğini ve okurla ilişkisini nasıl kurduğunu ortaya koyuyor. tabii bir ölçüde okura yönelik bu özgür bırakma ediminin ardında, okurun çıkarsamalarından sorumlu olmayacağı

(*) http://dipnotkitap.net/ROMAN/Gunlerin_Kopugu.htm

vurgusunu da düşünmek gerekir.

yine aynı kişiye atıf yaparal söylersek bu roman;

“rasyonel mantığın buyurularına uyulmayacak, genel kanılar, gerçeğe benzerlik, görgü kuralları alaya alınıp hiçe sayılacak, ‘davranış kuralları’ tespit edilmeyecek (saptanmayacak, sıralanmayacak).”

aynı kitaba bir sunuş yazısı yazan **gilbert pestureau** da;

*“buna karşın bu yapıtın gücü ve özgünlüğü birbirinden oldukça ayrı ancak birbirini olağanüstü bir şekilde tamamlayan şiirsel bir simya içinde erimiş **üç şekilde** ortaya çıkar: öykü içindeki ayrıntılarda olduğu gibi en ince ve en dokunaklı şiiri, sözcük oyunları ve uydurmaca komik anlatım biçimiyle birleştiren **karşıt anlatım biçimi ve tarzı**; çağdaş anglosakson özellikle de **amerikan kültürü içine dalmış bir esinlenme**; vurmaktan asla usanmayan zalim kader yüzünden kısa sürede trajediye dönen **mutlu bir aşk hikayesi**.”* diyor.

bence de tam da böyle. ama bunlara ekleyeceğim bir başka özellik hatta niteleme olacak:

bence bu kitabın baskın yanı bir **“sokak”** romanı olması.

bunu söylerken ne kastediyorum:

ilkın **“sokaktaki insanlar”**ın anlatıldığını söylüyorum. sıradan genel geçer. belki en alt tabakadan değiller. ama tutum ve davranışları ile hem “aynı” hem “farklı ve öteki”ler.

ikincisi anlatılanların hemen hepsi **“sokakta geçiyor”**. buna değişebilen özellikleriyle kapalı, hatta kurgusal mekânları da ekliyorum. yaşadıkları evin değişebilir özelliği sokağınkiyle koşut.

üçüncüsü ise ağzı elit, üstten, yapay bir dil değil. bir şiirsellik ve güldürü-şenliklilik hâlinin baskın olduğu bir **“sokakta diliyle”**, jargonuyla ve hattâ argosuyla yazılmış olması. bu argonun yetmediği yerlerde tıpkı sokaktaki gibi *uydurukça* kullanılmış.

tüm bunlar sokağın genel niteliğine uygun bir şekilde toplum yaşamına yönelik büyük bir eleştiri, ironi ve alegoriyi içinde barındırıyor. bunu da **“fantastik”** ve **“saçma”**nın kesiştiği bir noktadan sürdürüyor. ancak bu da asla olabilirlikleri dışlayan bir tarz ve nitelikte değil. böylece ortaya çok güçlü bir politik eleştiri romanı çıkıyor gerçekten de. burada eleştirden nasibini almayan kimse yok. öncelikle varoluş ve varoluşçuluğa özellikle de **sartre** ve **beauvoir**’e yönelik bir eleştiri, hem de öyle böyle değil, romanın içinde bir karaktere onu öldürtecek kadar derin bir eleştiri söz konusu. burada eleştirinin söylenen içerikle ilgili olup olmaması meselesine çok girmemek gerekiyor. çünü vian düşünsel olarak varoluşçulukla, gerçeküstücülüğü bir arada ve beyninde, yaşamında barındıran bir insan. bunu bir öz sorgulama yapmış olması da kuvvetli bir olasılık. çünkü çok küçük yaşlarda başlayan bir hastalık onu ölümle yaşamın sınırlarında yaşamaya mecbur etmiş. öyle bir durumda sadece gerçekleri hissetmek ve yaşamak insanı var kılmaya yetmez bence de.

onun eleştirisinin muhatapları arasında toplumsal yaşamdaki başat kurumların ve olguların hepsini sayabiliriz: kilise, milliyet / ırk, kapitalizm-burjuvazi (hem de üretim / çalışma, tüketim / israf, ticaret / kâr, para-borç ve bunların tümünü örgütleyen devlet ve özellikle de militer yapı ve düzen, toplumsal sosyal kurumlar -çocuk esirgeme kurumu / kasap dükkânı-, şiddet, sevgi, hattâ aşk dahil tüm boyutlarıyla birlikte -)

bunları büyüleyici bir masal biçiminde anlatmış. üstelik bu masal gerçekliği dile getiren bir masal: bence hemen her an *“hayat ölüme doğru bir yolculuktur”* diyor. bunu acı ve gülmece, özellikle de kara mizah unsurlarını kullanarak çok zekice yapıyor. acıyı gözlemliyor, zaman zaman hissediyor ama gülüyoruz da. bu

onun yazma becerisi ve gücünü gösteren temel bir özellik.

yapıtta yer alan müzik ve caz, özellikle de duke ellington çok yer tutuyor ve metnin tümü adetâ doğaçlama bir caz parçası gibi bize o acıyı duyuruyor.

karakterler anlatıma uygun bir şekilde ve birbirini tamamlayan yanları her birine paylaştırılarak çok güzel çizilmiş, burada kahramanlar arasındaki farklılıklar ve karşıtlıklar birlikte düşünülünce, aslında bize bütün / tam bir insanın nasıl oluşabileceği konusunda bir ışık tutuyor. bu karakterlerin irdelemesini yaparsak, aslında bunların erkek / kadın olarak “çiftler” şeklinde düzenlendiğini görebiliriz: “colin / chloé”, “chick / alise”, “nicolas / isis”, “jean-sol partre / bovouard düşesi”. ancak burada dikkâti çeken unsur bu çiftlerden “erkek” olanların daha fazla vurgulanması ve belirli kimliklerin sembolleri olmasıdır.

sırasıyla ifade edecek olursak; “colin” aslında vian’ı da imleyen bir kapitalist rantiyeye karşılık gelen bir tip olarak çizilmiştir. o sadece parası ve haz içindeki yaşamıyla vardır ve yaşamı kolaylaştıracak kimi unsurları düşünen ve uygulayan yaniyla yalnızca harcamayı ve tüketmeyi kendisine uğraş edinen birisidir. her şey özünde yalnızca kendisi için varolmuş ve düzenlenmiştir. onun derdi herkesin, hattâ dünyanın derdidir. adetâ dünyanın merkezindedir. bu dünya açısından özünde hiçbir işlevi ve anlamı olmadığı için de ölümdür. onun ölümü kasasındaki “para”nın bitmesi ve sevgilisi “chloé”nin ölümüyle eşanlı ve eş anlamlıdır.

bir diğeri “chick”tir. bu tip, emeğiyle geçinen, zaman zaman düşünen, bir şeylere ilgi gösteren, kısmen yaratıcı, bazen de “yönetici” yapılan, ama bir şeylere “ sahip olma”sahip olma dışında hedefi olmayan birisidir. bir felsefi düşünce sisteminin yaratıcısı olan partre’in düşüncesi değil, onun ürettikleri ve varettiklerine sadece mülkiyet anlamında sahip olmak isteyen, onun moda düşüncelerine ise hayran olmaktan başka bir şey yapmayan bir tür “köle / memur / asker / işçi”dir. bu tipin de bu sistem için hiçbir “olmazsa olmaz” bir yanı ya da özelliği yoktur. o da o mülk edinmeye çalıştığı “şeyler” uğruna, muhtemelen de hizmet ettiği yapı / devlet tarafından helâk edilen bir varlık olacaktır.

sonuncusu ise “nicolas”tır. bunun temel işlevleri yaratıcılığı başkalarının yarattıklarını yeniden üretmek, geliştirmek ya da öğretmek / göstermekten ibarettir. ancak bu süreçten haz almayı, bu sürecin sonuçlarını birilerine sunmayı, bir anlamda “hizmet” etmeyi kendisine iş edinmesi asli niteliğidir. o, bir tür aracı ve dönüştürücüdür. kendisi için bir şeyler yapmaz birileri için bir şeyler sunar. bu sunum kimi zaman keyifle sunulan bir yemek, kimi zaman bir tema ya da konunun açıklaması veya üzerinde konuşulmasını sağlayan bir kolaylaştırıcı, kimi zaman bir kurtarıcı, kimi zaman birilerinin yerine, onların yapmaları gereken işleri yapan bir hizmetçidir. onun bu özellik ve işlevleri her tür durum için gereklidir, bu nedenle de varlığı herkesin işine yaramaktadır ve yarayacaktır.gereklidir. o nedenle de romanın sonunda geride kalan üç canlıdan birisi o olur.

çiftlerin “dişil / kadın” (burada bireyleri mevcut düzendeki rolleriyle “erkek / kadın” olarak betimlemesi, aslında tasavvurunun hem erilliğini hem de sistem içi ve ezber yanını gösteren bir durumdur) yanları, aslında çiftlerinin diğer teklerine göre tanımlanmıştır. “chloé”, “alise”, “isis” ve “bovouard düşesi” çiftlerinin diğer tekini imleyen gösteren varlıklardır. bunlardan yalnızca isis romanın sonunda bir varlık olarak varlığını ve işlevini sürdürmektedir. diğerlerinin varoluş işlevleri yerine gelince artık yok olmuşlardır. isis’in varlığını sürdürmesi ise bir gerçek varlık olmaktan daha çok bir “ideal” olmasıdır. o ideal varolacak olanın varlığını anlamlı kılacak nesne olmasından kaynaklanmaktadır. isis özünde adını aldığı dişî tanrıça gibi o ölümlerin ölümünden sonraki hayatlarına girmesine yardımcı olan ve yaşamın bir başka temel tanrısı (horus) doğuran, bu anlamda da “yaşam”ı vareden “eros”un yani “aşk ”ın koruyucusudur. ayrıca onun bu niteliği “ölüm”e yani “thanatos”a galip gelecek unsur olmasıdır. bu aslında bir zorunluluktur ve tüm yaşam özünde bunun üzerine kurulmuştur.

tabii bu karakterlerin çizim, oluşum ve sunumunda büyük bir “fallus / erkek merkezilik” yani “erillik”

kurgu ve bakışı söz konusudur. bu öge fantastik ve saçma / gerçekdışı / gerçeküstücülüğün içine ustaca yedirilmiştir. bu bağlamda chloé'nin yaşamı kendisi için değil, tıpkı evlilik ve ölüm törenlerinde olduğu gibi “esas aktör”ün yani colin'in varoluşu için gereklidir.

yaratılan fantastik/gerçek dünya da güzel kurgulanmış ve o dünyanın, özellikle de bireysel düzlemde yıkılışı / yok oluşu, hem de buna yola açan somut nedenleri de (para / zenginlik / kapitalist aç gözlülük / yoğun teknolojik gelişim) gösterilerek çok iyi ortaya konulmuş.

sürekli ortada gezen **fare metaforu** da toplumsal yaşamdan ve onun atıklarından beslenen kesimleri hem hoş yanlarıyla hem de sömürgeci / kemirgen varoluşlarıyla sergilendiğini düşündürüyor. yine buradaki “kedi” imgesi de bir başka karşıtlık olarak düşünülmüş ama olumlama olumlamama noktasında hep bir ikirciklik söz konusu. farenin güzelliği ile kedinin vazgeçilmezliği ve şiddeti bu zıtlığın da ayrıca düşünülmesi gerektiğini ortaya koyuyor. bu metaforla eleştirilen kesimlerden birisinin de yine sokağın ve o sokakta olanların bir kesimi olan “avantacılar”, “mafya”, “lümpenler” olduğunu düşünüyorum, bence bu simge de iyi seçilmiş.

bir başka anlatım özelliği olarak da çok sayıda **yeni ve icat edilmiş kelimelerin** varlığı ve yapılan kimi kelime oyunları bazı atıflar, metinler, hatta kavramlar, olguları akla getirerek derdini anlatması da yine post modern anlatıların temel özelliklerinden birisi olarak söylenebilir.

romanın göze çarpan özelliklerinden birisi içinde yer alan “surrealist” unsurlar. bu o dönemde benimsenen bir akım olarak vian'ın etkilendiğini söyleyebileceğimiz bir dünya görüşü ve yaklaşım. “kesilen göz kapakları”, “mekânların küçülme şekil değiştirmesi, yuvarlaklaşması” ve kimi “teknolojik araçlar” bunun göstergelerinden bazıları.

edebi olarak **alfred jarry**'ye atfedilen, “**patafizik**” denilen ve “*istisnalar bilimi*” olarak da adlandırılan, fizik-metafizik karışımı unsurlar ve paralel dünyalar, onun ilişkileri ve jarry'nin “**süper erkek**” adlı romanıyla kurulan kimi benzerlikler nedeniyle gündeme getiriliyor.

ben romanı bitirdiğim zaman aklıma ilk gelen iki kitap **louise ferdinand celine**'in “*gecenin sonuna yolculuk*” adlı romanıyla, bizde **metin kaçan**'ın “*ağır roman*”ı oldu. sonra biraz daha düşününce amerikalı iki yazar, **charles bukowski** ve **henry miller** de koşutlukları olduğu aklıma geldi. bukowski'nin dikenli dili ve anlatım özellikleriyle, henry miller'in cinsellik başta olmak üzere çeşitli izlekleri ele almakta ve anlatmadaki yaratıcılığıyla benzerlikler kurdum.

tüm bu özellikleriyle “**post modern**” anlatının sınırlarında ve modern romanın geleneksel özelliklerini genişleten özgün bir yapıt olduğu söylenebilir.

romandan bugüne kadar yapılan üç film uyarlamasından sonuncuyu izledim ve romana sadık bir şekilde filme çekilmesi ve audrey tatou'nun güzel oyunu nedeniyle beğendim.

son olarak söylemek istediğim konu, chloe'nin akciğerdeki “**nilüfer çiçeği**” oluşumu. bunun kuşkusuz önce bir metaforik anlatımı söz konusu. nilüferin beyazlığı ve akciğerde yer alması aşkın doğal sonuçlarının başında gelen “**ölüm**”ü simgelemesi akla yakın. ama aynı zamanda bunu gündeme getirirken bir bilimsel gerçeklik ve bulgu olarak nereden öğrenmiş olabileceğini merak ettim. çünkü akciğerdeki bu görüntü, halk arasında “*köpek tenyası*” olarak bilinen ve “**hidatik kist / kist hidatik**” olarak adlandırılan ve “*echinococcus granulosus*” adlı bir parazitin neden olduğu bir hastalıkta görülür ve tıbbi olarak “**tanı koydurucu**” (patognomik) bir bulgudur. klinik olarak hem doğal vücut boşluklarında hem de akciğer, karaciğer gibi çeşitli organlarda 10 cm ve daha büyük kistlerle seyreden bir hastalıktır. hava-sıvı seviyesi ile birlikte, sıvı üzerinde yüzen kollabe membran bölümleri karakteristik bir bulgu olan “water lily sign”, “camalote sign” veya “nilüfer çiçeği belirtisi”ni oluşturur.

bugün bu hastalığın kesin ve ilaçla tedavisi de vardır. ancak gerek kistlerin patlaması sonucu kist içindeki sıvının neden olduğu anafilaktik reaksiyon gerekse kistin bu organların işlevlerini yapamaz hâle getirmesi sonucu ölüme yol açan bir hastalık olduğundan o zamanlarda da uygulanan cerrahi müdahale hastalığın kesin tedavisidir ama aynı zamanda da çok risklidir. romanda da dile getirilen göğüs ağrısı, öksürük ve öksürükle ağza tuzlu su gelmesi hastalığın tipik özellikleridir. romanda geçen, hastanın susuz bırakarak iyileşmesinin sağlanabileceği düşüncesi de yazarın bu hastalığı bildiğin, düşünmeme yol açtı. bunun vian'ın kendi hastalığına bir gönderme olduğunu yazanlar olsa da bu hastalığı onun nereden ve nasıl öğrendiğini ve bilerek mi kullandığını doğrusu merak ettim. hastalıkla ilgili ayrıntılı bilgiye buradan^(*) ulaşabilirsiniz.

sevgili gülayşen erayda'ya bu romanı seçmesi ve güzel sunumu için teşekkür ediyorum.

Şule Dandik,

Genç yaşta hayatını kaybeden yazarımız Boris Vian caz ustası Duke Ellington hayranı

Kitabı Okuduğunuz süre boyunca kulağınızda hoş caz tınları hissediyorsunuz. Hayatı boyunca Amerika'ya gitmediği halde oraları ve o bölge sanatçısını hayal ederek yazmış olduğu bir eser

Kitabın başında Ellingtoncu bir başyapıt başlığı ile yazardan ve kitaptan bahseden Vian'ı bir eleştirmen olan Gilbert Pestureau Vian'ı bir dahi olarak anlatıyor

Kahramanları gibi genç yaşta ölen Boris başarısını maalesef göremiyor kitapta postmodern bir eserde görebileceğimiz tüm detaylar mevcut fantastik sürrealist bir eser - Oyun içinde oyun yani üstkurmaca - bilinç akışı

- Fantastik öğeler (yüreği inanılmaz derecede kabardı hafifledi onu yukarı kaldırdı ve arkalarından içeri girdi)

- kahramanın kendisi ile konuşması

- çoğulculuk

- okurun yeniden bir metin yazmasına yol açan metinlerarasılık (farklı türlerin bir arada olması- Aşk- sisteme başkaldırı- militarizm- din- kilise- kapitalizm- insan sömürüsü- dans- müzik)

- Dilsel unsurlar (Sartre ile epey uğraşmış kitap boyunca ondan Partre diye söz etmiş. Varoluşçuluğa göndermeler var Örneğin Chloe'nin cesedinin merdivenlerden indirilmesi yerine camdan fırlatılması

Sartre nin insan varoluşu ile ilgili sözünü akla getiriyor)

- Zaman ve mekan olgusu yok

- İroni çok fazla var (bir yanda insanlar çıplak yatırılarak onları silah imalatın da kullanmak Diğer yandan Isis'in Dupont isimli kanişi için doğum partisi yapmak gibi)

- Colin in; sistemin insanları çalışmanın kutsallığına inandırarak onların gelişmelerini ve her şeyden yararlanmalarını engellediğini belirtmesi

- Aşçılık mesleğinin matematik doçentliğinden Üstün olması

- Patafizik(metafizik ötesi) unsurlar var. (Chloe'nin hastalığının göğsüne çiçek koyarak ve o çiçekler soldukça göğsündeki zehirli çiçeğin solacağına inanmak)

-5.000 dublözonluk düğünde (Colin in patende sarı mor çizgili çorap giymesi ve bu renklere hayranlığı Dolayısıyla) erkekler için sarı, kadınlar için mor alevle yanan tütsü çubukları

^(*) <https://www.solunum.org.tr/solunum2010/poster/html/EP-141.htm>

- Colin in zenginliğini anlatmak için gümüş renkli Cam kapının anahtar deliğine altından anahtar sokması ve mutfakta platin ıspatula kullanılması

Kitapta dil oyunları ile belirtilen farklı anlatılar: , Başkopos, Yürek sökücü, Musluktan gelen yılan balığı, Para birimi olarak Dublön, Mavi altın bilezik, Yemek yemek için kullanılan sapan, Piyonokteyl, Kapı ziline duvardan ayrılması, Paris'li ünlü aşısı Gouffe nin sözlü olarak her an evin aşçısına yardımcı olması, Evde sanki birey gibi yaşayan fare, Bigle sana bana dansı(wougie-bougie), Sosise nitrik asit koymak, Tüfeklerin İnsan ısı ile ortaya çıkması, Doktorun uçak maketleri(Vian ın kendi hobisi)

Colin in zenginlik döneminde (Hatta arkadaşı Chick in evlenmesine yardımcı olmak için 25 000 dublön bile vermişti) caz müziği ile ev güzel şekiller alırken, eşi Chloe'nin hastalığı ilerledikçe ev daralmaya, seramikler çamurlaşmaya, evin aşçısı Nicholas erken yaşlanmaya, güneş yüzü görmeyen evin faresinin bile duruma Üzülüp bir köşeye çekilmesine sebep olur. Sanıyorum Bu da depresyonu anlatmanın başka bir yolu diye düşünüyorum.

Vian'cı eleştirimin sözleri ile bitirmek istiyorum

"Günlerin Köpüğü, bizleri neşeli masumiyet ve vahşi zalimlik, cazla yüceltilmiş doyumsuzluk Köle gibi çalışmanın ilanıyla Uğursuz Paranın ve yaşamın muhteşemliği ile Çağlar Boyu gelen Aşk acısını bir araya getirmesi ile büyüler."

Cevat Onursal,

BORİS VİAN'DAN BİZİM KÜRT CEMO'YA

Günlerin Köpüğü öyle bir kitap ki, birikimi olmayan birine, "Oku " diye verseniz , "Ne bu saçmalık ! " der ,ömrü billah kitaba el sürmez ,oysa aynı kitap okuma birikimi olan birinde de kutsal bir metne dönüşür .

Kitaptaki anti militarist duruşu, metalaşan dinin sergilenmesini, bürokrasinin ve kapitalist sistemin yerden yere vurmasını yok sayarak Günlerin Köpüğü'nü salt aşk romanına indirgemek kiaba ve Boris Vian'a yapılmış haksızlık olur

Okurken sürrealist bir romandan çocuksu bir masala, çocuksu bir masaldan uyuşturucu etkisinde kalmış birinin halüsinasyonlarına gidip geldim, gerçeküstü anlatımlarıyla, okurun anlamakta zorlandığı-en azından benim- metaforlarla,fantastik öğelerle,kurduğu ,kurdurduğu düşlerle "saçmalığın güzelliği" nin tadına vardım.

Her şey bir yana, 240 sayfalık bu kitap , Colin'in "En aydınlık zamanımı karartmakla geçiririm ." ve "Chloe'nin gözüne giren güneş ışınlarından birinin ucunu sertçe kıvırdı. Işın yumuşak bir hareketle kırıldı ..." cümlesinin tadına varmak için okunur ,okunmalıdır da...

Cholé'yi , "Ah!Hayır! dedi Cholé, ve yırtılan bir ipek kumaş gibi öksürmeye başladı " cümlesiyle anlatan Boris Vian,

"... annen sinirden bir de, sevinçten doğurdu seni yırtılan ipek sesiyle" dizesini yazsın diye bizim Kürt Cemo'ya sufle mı verdi acaba diye düşünmeden de edemedim.

Sevgi Tartıcı

Çizgi romanı, romanı okudum ve filmi de izledim. Yaşamın anlamsızlığı üzerine gayet anlamlı bir kitap. Fantastik türleri ve varoluşsal bakışı anlamakta zorlanıyorum. O nedenle benim için okuması değil ama anlaması zor bir eser oldu. Yaşamın, düzenin, kuralların, ilişkilerin bir dolu imge ve metaforla anlatıldığı bir eser. Saçmalıkları, aklın ve mantığın ötesinden bir yerlerden anlatıyor, bunun için gerçek dünyayı bozup bizi kendi kurguladığı dünyasında ağırıyor. Bu çok zekice ve yaratıcı bir fantastik dünya, içinde rahatça ve güvenle

dolaşmak hiç kolay değil.

Modern Leyla-Mecnun hikâyesi diyebileceğimiz roman, kurulu düzenin hemen tüm kurallarına da açık karşıtlık ve eleştirilerle dolu. Toplumdaki statülere, dine, ekonomik sınıflara, sosyal ve cinsel kimliklere bakışı ironik bir tarzla yazmış. Aşçı kitabın en sağlam karakteri- Partre hayranı en zayıfı, Chloe kötüleştikçe evin de daralıp şekil değiştirmesi, kötüleşmesi ve çürümesi, Chloe'nin yaşaması için her gün yüzlerce çiçeğin ölmesinin gerekmesi ve bunun hiçbir işe yaramaması... Paranın hiçbir sorunu çözmeye yetmemesi, insanın yaşam/ölüm karşısındaki çaresizliği. Yaşamak yerine çalışarak ömrünü tüketen, makinalaşmış insanlar, ilişkilerin karmaşıklığı, düzenin ve kuralların anlamsızlığının sorgulanması.

Boris Vian tüm roman boyunca okuyucunun kulaklarına Duke Ellington'un müziğini fısıldamış, müzikli roman da diyebiliriz.

Mehtap Uygun,

Keyifle okuduğum fantastik öğelerle süslü bu kitap, birbirine aşkla bağlı evli bir çiftin gerçek üstü ve şiirsel hikayesini anlatırken, oldukça dramatik bir sonla biten aşklarını ve evliliklerindeki aşk duygusunu okuyucuya en etkileyici biçimde geçirmeyi başarmış.

Havana Öngeoğlu,

Şair, müzisyen, şarkıcı, senarist, oyuncu, gazeteci, eleştirmen ve aynı zamanda maden mühendisi olan Fransız yazarımız 1920-1959 yılları arasında yaşamış, kısacık ömrüne sayısız başarılar sığdırmış, eserlerinin birçoğunu "Vernon Sullivan" takma adıyla da yazmıştır. 26 yaşında birçok başarıya ulaşmış üç roman, iki öykü bir şiir yayınlamıştır.

Romanımız “Günlerin Köpüğü”de bu dönemde yayımlanmıştır. Benim eserle tanışmam 2013 yılında oldu. E Yayınları sahibi Mehmet Atay’ı ziyaretimde bana birkaç kitapla birlikte bu kitabı hediye etti. O zaman okuduklarımdan biraz farklı bir gözle okudum bu defa. Filmde gerçekten kitaba epey sadık kalınarak çekilmiş. Görselle de desteklenince algılamam daha güçlü oldu.

68 bölümden oluşan eserde altı ana karakterin (Colin, Chole, Chick, Alise, Nikolas, Isis) yanında birde roman boyunca sürekliliği devam eden Jean-Sol Partre var. En önemlisi de baştan sona okuyucuya eşlik eden caz müzikle kah swing dans ediyor kah hüzünleniyoruz. Vian, müzisyenlik yönü ile yazarlığını içiçe geçirmiş adeta eserini caz-blues müzik üzerine kurgulamıştır. Savaş sonrası hislerini adeta Sartre’ın “varoluşçuluk” felsefesi ile blues-caz üzerinden kurgulayarak; aşk, sosyoloji, toplum, sınıflar, fakirlik-zenginlik, inanç, çalışma eylemi ve çalışan işçiler, özveri, paylaşım ve ölüm gibi konuları irdelemiş. Blues müzik, özellikle Afrika’dan getirilen kölelerin hüznünü, derin acısını, umudunu ve özgürlüğünü anlatan şarkılardır. Duke Ellington roman boyunca okuyucuya eşlik eder.

Romanın başlığı ile içeriği bende tam bir zıtlık duygusu hissettirdi. Yaşamımızın en gerçek zannettiğimiz kısacık mutluluk ve duygu hali geçici bir köpük mü? Oysa o kısacık anlar yaşamlarımıza damgasını vurur ve sonraki hayatımız ona göre şekillenir. Burada da tam olarak bunu anlatmış yazarımız. Genç yaşında trajik, şiirsel ve nostaljik bir eser yaratan yazar caz ve güzel kızları aşk duygusuyla harmanlamış. Birde yaşamın gerçek yüzü var. Okuyucuyu bununla yüzleştiriyor. İronik, fantastik bir anlatımla karşı karşıya kalırız zaman zaman. Absürd anlatım (farenin insan kılığında onlarla yaşaması, çeşmeden akan yılan balıkları v.b. nesnelerle) hat safhadadır. Toplum ve kurumlarıyla yıkıcı, sert, komik bir dille alay eder. Canlı-taş, bitki-tüfek, tavşan-makine, fare-ruh, kedi-giyotin, çiçek-kadın- müzik gibi burada yer alan dirimselciliğin edebiyatta kullanımı

üzerine konuşabiliriz.

Karakterlerin isimleri ile taşıdığı anlamlar ve dayandırıldığı temel çok profesyonelce seçilmiştir. Bu yapıtta beni en çok etkileyen kısım Chole'in sonu, daha da etkileyici kısım Alise ve Chick'in sonu oldu. Chick'in Sartre hayranlığı sonunu getirdi. Biraz saygı duymakla beraber bencilce bulduğumu söyleyebilirim.

Şebnem Balaban,

Kitapla ilgili düşüncelerim bir hayli karışık ,aşk kitabı diye okumaya başladım ama masal mı,hayal mi,gerçek mi tam çözemedim. Yazar, kitabında duyguları, üzüntüyü,aşkı çok iyi hissettirmiş. Roman farklı bir edebiyat yapıtı,hayal gücünü zenginleştiren bir kitap. Çok zengin olan Colin, Chloe aşık olur.Colin herkesi memnun eden görkemli bir düğün töreni yapar. Törendeki din adamları hristiyan inançlarıyla alay eder, İsa,Meryem ve Tanrıyı sıradanlaştırarak parayla satın alınabileceğini gösterirler. Çalışmanın sadece işçilerin işi olduğunu,zenginlerin çalışmadığını sadece yaşamak için yaşadıklarını anlatır. Yazar, toplumsal farklılıkları bu şekilde absürtllüklerle anlatmaktadır. Yaratıcı bir dille kara mizah yapmaktadır. Colin'in Chloe'nin hastalığını iyileştirmek için çiçeklerle evi donatması,onu iyileştirmek için çalışmak zorunda kalışı aşk, evlilik, dostluk ve insan ilişkilerini türlü saçmalıklarla anlatıyor. Parası olmadığı için cenazeyi bataklığa fırlatması sistemin ne kadar kötü olduğunu ,düzene karşıtlığını okuruna böyle anlatıyor.

Yazarın bu kitaptaki anlatımları yaşadığı dönemin gerçeklerini ,insanların bilinçlenmesini sağlamak için seçtiği yoldur. Ayrıca müzikle de (jazz) halkı uyarmak istediğini göstermiştir.

“Günlerin Köpüğü” romanında yazar her türlü toplum ve toplumsal çirkinliği, aykırılığı ve sıradışılığı ciddi olmakla beraber komik ve alaycı bir dille korkusuzca kaleme alır.

Ayşen Mert,

Okumayı pek de tercih etmediğim bir tür olan kitabı hızlıca okudum. Ne de olsa yeniliklere açık olmak, çizginin dışına çıkmak gerekiyor.

Kendi dilinde okuyabilmeyi çok isterdim, çeviri devamlı dip Notlar ile desteklenmiş, okumak için müzik bilgisi ve kültürel, sanatsal birikim gerektiren bir kitap, gerçek üstü, sevimli ama gizli eleştirisel olaylar eşliğinde sonu hazine biten bir aşk hikayesi idi, gerçi ben Colin ile Chloé 'nin büyük aşkına pek ikna olmadım, ille de Chloe diye bir dayatmayı aşka girişte hissetmedim, sonra dökümanları okuyunca geleneksel roman dışında düşününce neden olmasın dedim, elimde çizgi roman ve PDF olmasına rağmen çocuklar da okusun diye kitabı satın aldım, tarz onlara yakın ve devrine göre devrimci bir roman. Filminin de yarısını izleyebildim, romana sadık kalınmış ama aşçıyı hiç zenci düşünmemiştim, bi de fareyi çok büyük buldum 😊 değişik bir okuma deneyimi oldu, sebep olanlara teşekkür ederim.

Bengü Aksoy,

Boris Vian romanın önsözünde “önemli olan insanın bireyselliğidir” diye yazmış. Kitlelerin haksızlığa mahkum olduğu, bireylerin ön planda haklılığının ortaya konması... Boris Vian'ın, Varoluşçuluk akımının etkisinde kalarak yazmış diye yorumlayabileceğimiz roman bizi farklı bir atmosfere götürüyor. Absürd öğelerin ön plana çıktığı patafizik (istisnalar bilimi, modern bilimin kuram ve yöntemlerinin hievi) kavramlardan oluşuyor denilebilir. Kitabı ben aşk romanı olarak içselleştiremedim. Aksine kitaptaki sürrealist (gerçeküstülük) öğelerin arasında, yoğun sistem eleştirisini yaptığını ve hiçlik felsefesini (nihilist) göz önüne getirdiğini düşündüm. Dostluk, bağlılık, ilişkiler, aşk, sonlu ve bitmeye, sonlanmaya mahkum olmuş. Boris

Vian yarattığı bu kurguda giriş yapmamış, okuyucuyu kitaba karakterlere alıştırmadan bodoslama girmiş, doğal bir şekilde zaten öyle olmalıymış gibi davranmış, o ortamda yaşayan birinin gözlerinden romanını ortaya koymuş. Seçtiği müzikler de bize sunulmuş sürrealist öğelerin daha da içselleştirilmesine katkıda bulunmuş. Ayrıca; zengin- fakir, siyah-beyaz, din, devletle, sistemle ilgili çeşitli ironilere, kara mizaha da bolca yer verilmiş romanda.

Romanda gerçek objeler, odanın darlığı genişliği duvarları romandaki karakterlerin duygusal durumundan etkilenecek değişebiliyor. Piyanokteyl, çalınan notalara göre duruma uygun kokteyller hazırlayabiliyor. İnsanların vücudu tarla olarak kullanılıp, vücut ısıyla silah yetiştirilebiliyor. Kapitalist düzen hep karşımıza çıkıyor, bireyleri sömürüyor, pembe renkler grileşiyor, güneş ışıltısı puslu gri renge kendini teslim ediyor, evin evcil faresi bile ne yapacağını bilemiyor. Sarı, mavi, beyaz renkler roman ilerledikçe yerini hüznün renklerine ve örümcek ağlarına teslim oluyor.

Mirasyedi Colin, varlıklı bir aileye mensuptur ve aşçısı Nicolas birlikte yaşamaktadır. Çevresinde sevilen biridir ve yakın arkadaş çevresiyle günün gün etmektedir. Onu mutluluğa ve sonsuz aşka götürecektir kadını aramaktadır. Tanıştığı ve beğendiği Alise'in yakın arkadaşı Chick'e ilgi duyduğunu fark edince kendini Alise'den geri çeker. Arkadaşları İsis'in köpeğinin doğum gününün kutlandığı bir partide aradığı aşkıyla, Chole ile tanışır. Fazla uzatmadan hemen muhteşem bir düğünle evlenirler. Büyük mutluluğu paylaşan genç çift, Chole'nin hastalanmasıyla ıstıraplı günlerine başlayacaktır. Çünkü balayında ciğerlerinden rahatsızlanmış ve doktorların dediğine göre ciğerlerinde bir nilüfer çiçeği büyümektedir. Her gün taze çiçeklerin kokusunu içine çekmesi gerekmektedir. Colin her gün karısına taze çiçekler satın alır fakat gittikçe artan masraflar parasının azalmasına sebebiyet vermektedir. Koklanan çiçekler ve Duke Ellington'un müziği bu seyri yavaşlatsa da süreç geri döndürülemez.

Chick de saplantılı bir "Jean Sol Partre" hayranıdır ve hayatını onun eserlerini toplayarak geçirmektedir. Jean Sol Partre saplantısı sevgilisi Alise ile arasını gitgide bozmaktadır. Başlangıçta içimizi kıpır kıpır eden canlı renkler solmaya, canlı müzikler yerini hüznü melodilere bırakmaya başlamıştır. Chole'nin ölümüyle Colin yıkılır. Hayatının kadınına istediği gibi bir cenaze töreni bile düzenleyemez. Biricik karısının ölümünü kaldıramaz ve intihar eder. Partre saplantısı yüzünden kıskançlık krizlerine giren Alise, Chick'i öldürür. Kendisi de feci şekilde yanarak ölür.

Kitapla aynı isimde ilk film 1968 yılında, başrollerinde Jacques Perrin (Colin), Marie-France Pisier (Alise), Sami Frey (Chick), Annie Buron (Chloe) Bernard Fresson (Nicholas) oynamıştır. 2013 yapımı romanla aynı isimli film de başrolleri Romain Duris (Colin), Audrey Tautou (Chloe), Gad Elmaleh (Chick), Aïssa Maïga (Alise) paylaşmıştır. 2001 yılında Japon yapımı "Kuroe" adı ile Günlerin Köpüğü kitabı filme aktarılmıştır. Kuroe, "Chloe" anlamını taşır.

İpek Uğur Bilge,

Vian'nin eseri bugün dahi ilgi gösterilen bir eser Bunun sebebi olarak yazıldığı tarihte klasik roman formunu alt üst etmesi olarak görüyorum. Eserde zirvede hisler, uçurumda davranışlar kadar, absürt olaylar, örneğin odanın daralması, evde fareler beslenmesi gibi olaylar olduğu gibi kişileri aşırı davranış ve zaafı da bulunuyor. Genç yaşta hayata veda eden Vian'nin yaşamının da çeşitliliği eserine aksetmiş gibi geldi. Eserdeki kişilerin hepsi genç yaşlarda ve o yaşların heyecanını yaşıyorlar. Colin ile Chloe arasındaki aşk çok derin ve dramatik. Nilüfer adı verilen hastalık Chloe'yi eritirken Colin tüm servetini onu iyileştirmek için eritiyor. Mübalağalı törenle başlayan aşk ne yazık ki kimsesizler mezarlığında sefil bir şekilde maalesef iki aşığın ölümü ile sonlanıyor. Hikaye çok güzel ve de ders alınacak çok hususlar var. Chick Partre'nin eserlerini almak için

arkadaşımdan aldığı yüklü parayı yok ederken sevdiği kıza karşı ilgisizliği nedeni ile Alise çılgına dönüp katil oluyor, tüm kitapevlerini yakıyor, neticede kendi hayatını da kaybediyor. Buluşmamızda insanların zaaflarını ve neticelerini, paranın hayatımızdaki rolünü de konuşmayı umuyorum.

Şükran Şenol,

E-yayınları 1973 ten 2005 kadar Bahir Güran çevirisini 2005 ten sonrası ise Elif Ertan çevirisi ile yayınlanmış. İlk 75 sahifeyi iki çeviriden de okudum. Daha sonra Elif Ertan çevirisiyle kitabı bitirdim. İki çeviride de bir türlü kitabın içine giremedim. İngilizcesinden okuyanların aşırı derecede beğendiği kitabı çevirisinden midir, anlatım tarzından mı çok rahat okuyamadım.

Kitabın iki basımının da kapağında “Çağdaş aşk romanlarının en çarpıcısı” yazıyor. Çok farklı bir aşk romanı olduğu kesin. Zaten Boris Vian'da kitabı iki gün içinde yazmış olduğu bilgisine rastlamıştım. Normal okuma hızında 3,5-4 saatten önce okuyamadığım kitabı yazar 2 günde yazmış.

Varoluşçulukla ve Sartre'ile biraz alay ediyor ama Jean-Sol Partre'in tüm kitaplarını da son kuruşuna kadar alıyor. İnsanlar ise Sartre'nin konferanslarına gitmek için kuyruklar oluşturuyorlar. Ama anladığım kadarıyla yazar Sartre'den çok hoşlanmıyor. Yazar tam bir caz ve Duke Ellington hayranı. Kitap da caz hayranlığı oldukça geniş yer alıyor.

Kitabın geneline yayılan absürtlük, gerçeküstücülük benim çok hoşuma gitmedi. Kitapta geçen gerçek üstü olayları tek tek düşündüğümde kendimce çeşitli anlamlar yükleyebiliyorum ama kitabın bütünlüğü içinde okurken zaman zaman kitaptan kopmama neden oldu. Bazı gerçek üstü olaylar hikayenin veya masalın sizi sarmasına neden oluyor. Bu kitaptan ise o tadı alamadım ben. O gerçeküstücülük kitaptan uzaklaştırdı beni. Ama hoşuma gidenlerde olmadı değil;

Tüfeklerin insan vücudu sıcaklığı sayesinde üretilmesi. Güzel bir gönderme

Aslında bütün kitabın özetinin verildiği son bölüm harikaydı.

Birde piyanokokteyl harika bir buluş.

Ersin Bolkol,

2.Dünya savaşının ardından Fransa Almanya'nın yarattığı tahribattan ürkmüş,korkmuş bir halde,ayrıca tüm kurumları İle insanlık insanların mutsuzluğuna çalışıyor gibi. Eşitliğin ülkesi denen ülkede bile yaşanan eşitsizlikler birçok düşünürün bu düşünceleri paylaşmasına neden oluyor. Bir başkaldırı edebiyatı Camus,Sartre gibi... Vien de tüm bu çarpıklıkları kara mizahla,alegorik anlatımlarla gözler önüne seriyor. Toplumların eleştirisini yapıyor yazar. Çok fantastik bir anlatımı var. Filmin içindeki aşk hikayesi;sanki 1970'lerde çekilen hafızalarımızda halen canlılığını koruyan “Love Story” filme ilham olmuş olabilir bence.

İnsanların yaşadıklarına duyarlı, çarpık gördüğü her şeyi hafızalara kazımak istemiş .

Köpük bence sabunun köpüğüdür arınmayı simgeliyor.